

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Інститут мистецтв
Кафедра музичного фольклору

**Навчально-наукова
лабораторія-музей
музичної етнографії**

Рівне - 2023

УДК [78:39]:069.271

Д 43

Навчально-наукова лабораторія-музей музичної етнографії /
упорядник Роман Дзвінка. Рівне: РІД, 2023. 23 с.

Рецензенти:

Ярослав Сверлюк, доктор педагогічних наук,
професор, директор Інституту мистецтв РДГУ

Богдан Столярчук, заслужений діяч мистецтв України, професор,
завідувач кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ

Навчально-наукова лабораторія-музей музичної етнографії – перше довідкове видання в якому опубліковано Положення про лабораторію-музей музичної етнографії кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв затверджене Вченою радою РДГУ у 2012 році. Також вміщено інформацію з досвіду роботи лабораторії та публікації із наукових і періодичних видань, що розкривають її багатогранну діяльність.

Видання адресується музикантам-фольклористам, музикознавцям, викладачам, здобувачам вищої освіти мистецьких навчальних закладів і широкому колу поціновувачів традиційної народної музичної культури.

© Роман Дзвінка, 2023.

*Рекомендовано до друку
кафедрою музичного фольклору
Інституту мистецтв РДГУ
(протокол № 9 від 14 листопада 2023 р.)*

ПЕРЕДМОВА

В Україні Рівненщина славиться добре збереженою фольклорною традицією, а також тим, що періодично силами місцевих дослідників і популяризаторів наш регіон на найвищому рівні представляється на різноманітних фестивалях, оглядах і конкурсах, а також на сторінках наукових і періодичних видань. Однак сьогодні народна традиція у реальних умовах майже не існує, а музичний репертуар живе лише в пам'яті людей старшого покоління.

Важливу роль у справі дослідження, збереження, успадкування та популяризації традиційної культурної спадщини відіграє кафедра музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ. Професорсько-викладацький колектив кафедри упродовж понад 40-річної історії доклав чимало зусиль для становлення професійної фольклористичної освіти у нашій державі, й підготовці кваліфікованих фахівців-фольклористів.

Метою діяльності кафедри музичного фольклору є виховання етнопедагога, музиканта-фольклориста, виконавця вокальних та інструментальних жанрів традиційної народної музики, який повинен володіти нормативними й науково-методичними знаннями з історії української і європейської фольклористики, основами теорії музичного фольклору, методикою збору музично-етнографічного матеріалу та технікою його транскрибування й систематизації.

Навчально-творча робота й науково-пошукова діяльність кафедри пов'язується з роботою лабораторії-музеєм музичної етнографії, яка функціонує як навчально-науковий центр, що дозволяє значно підвищити ефективність наукової роботи здобувачів вищої освіти та молодих викладачів кафедри. У лабораторії накопичуються фонди аудіо- та відеозаписи фольклорних матеріалів, бібліо- та графоматеріали, експонати декоративно-ужиткового мистецтва, традиційні народні музичні інструменти та сучасне технічне обладнання й комп'ютерні технології. Бібліотека спеціалізованої літератури щорічно поповнюється публікаціями та науково-творчим доробком викладачів та здобувачів вищої освіти. На сьогодні фонди лабораторії музичної етнографії складають понад 600 видань фахової літератури та 609 одиниць наукових робіт здобувачів вищої освіти. Ці праці є джерельною базою дебютних студентських науково-творчих студій, якими є кваліфікаційні роботи (бакалавра), дипломні роботи окр "спеціаліст" та на здобуття освітнього ступеня "магістр".

Опрацювання народномузичних матеріалів здійснюється згідно з сучасними вимогами етномузикознавства, народномузичні матеріали у графічному та звуковому вигляді у процесі підготовки кваліфікаційних

робіт та з метою публікації фольклорних матеріалів й видання наукових збірників. Програми навчальних курсів, наукові та навчально-методичні матеріали (підручники, посібники, фольклорні збірники, методичні розробки тощо) з проблем музичної фольклористики, виконавства та викладання музично-фольклористичних дисциплін стають доступними для використання не тільки в бібліотеках, а й у комп'ютерних аудиторіях.

Масштабну та багатогранну роботу лабораторії-музею висвітлено в фахових збірниках та численних публікаціях у наукових і періодичних виданнях.

У даному виданні вперше публікується Положення про навчально-наукову лабораторію-музей музичної етнографії кафедри музичного фольклору, що затверджене Вченою радою РДГУ у 2012 році. Ця публікація пропонується у редагованому варіанті відповідно до сучасних реалій у результаті структурних змін в Інституті мистецтв. Укладачами положення про лабораторію-музей музичної етнографії у 2012 році були: Дзвінка Р. І. – завідувач кафедри музичного фольклору, кандидат педагогічних наук, доцент; Рибак Ю. П. – заступник завідувача кафедри музичного фольклору, кандидат мистецтвознавства, доцент, Гапон Л. Д. – зав. секції традиційного співу кафедри музичного фольклору, старший викладач, Столярчук Б. Й. – зав. секції інструментального виконавства кафедри музичного фольклору, доцент.

У пропонованому виданні, для наочного уявлення про багатогранну діяльність лабораторії, подано публікації Р. Дзвінки: стаття "Лабораторія-музей музичної етнографії Інституту мистецтв РДГУ як центр організації науково-творчої практики студентської молоді" із збірника "Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації" (2014) та передмову довідкового видання "Каталог студентських робіт лабораторії музичної етнографії" (2021). Також пропонується інформація щодо широкомасштабної роботи з реалізації комплексної наукової теми "Етномузична культура Західної України", яка проводиться на постійній основі та наукового проекту за держбюджетною тематикою „Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся” (2008-2010, керівник – Роман Дзвінка).

Ми сподіваємось, що запропоноване видання буде особливо корисним для здобувачів вищої освіти бакалаврату і магістратури, аспірантів, викладачів-початківців та музикантів-фольклористів, а також певною мірою поповнить дефіцит фольклористичної літератури в музичних вишах України.

ПОЛОЖЕННЯ
про навчально-наукову лабораторію-музей
музичної етнографії
кафедри музичного фольклору

1. Загальні положення

1.1. Це положення визначає основні завдання, структуру, функції, права та відповідальність навчально-наукової лабораторії кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (надалі "Лабораторія"), порядок її кадрового забезпечення та функціонування, а також порядок взаємовідносин з іншими структурними підрозділами університету.

1.2. Навчально-наукова лабораторія є структурним підрозділом кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ (далі – Університет) і підпорядковується безпосередньо завідувачу кафедри музичного фольклору.

1.3. Навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору створюється та ліквідується наказом Ректора Університету.

1.4. Структура навчально-наукової лабораторії кафедри музичного фольклору визначається цим Положенням.

1.5. Навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору в своїй діяльності керується законодавством України, Статутом Університету, наказами Ректора, ухвалами Вченої Ради Університету та Вченої ради Інституту мистецтв, рішеннями ректорату, іншими нормативними документами.

1.6. Зміни та доповнення до цього Положення ініціюються завідувачем лабораторії, їхній зміст погоджується з завідувачем кафедри музичного фольклору, дирекцією Інституту мистецтв, проректором з наукової роботи, керівниками тих підрозділів (кафедр, факультетів), з якими співпрацює навчально-наукова лабораторія, та затверджуються наказом Ректора Університету.

2. Завдання

Основні завдання навчально-наукової лабораторії кафедри музичного фольклору є такими:

2.1. Забезпечення умов для проведення практичних занять та лабораторних робіт за курсами та спецкурсами навчального процесу напряму "музичне мистецтво".

2.2. Забезпечення умов для оволодіння студентами вміннями та навичками дослідницької роботи та застосування набутих знань на практиці в процесі вивчення базових музично-фольклористичних дисциплін та написанні курсових, кваліфікаційних та магістерських робіт.

2.3. Забезпечення проведення етномузикознавчих досліджень викладачами, аспірантами та здобувачами вищої освіти.

2.4. Адаптація музично-фольклористичних методик та інших музикознавчих досліджень.

2.5. Проведення музично-фольклористичних (народознавчих) досліджень на запит адміністрації університету.

3. Структура, штат, порядок фінансування та місце розташування

3.1. Навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору є неструктурованим підрозділом.

3.2. Штат навчально-наукової лабораторії обмежується посадою завідувача.

3.3. Увесь обсяг робіт навчально-наукової лабораторії кафедри музичного фольклору здійснює завідувач цієї лабораторії, на посаду якого наказом Ректора за поданням завідувача кафедри музичного фольклору та за погодженням із дирекцією Інституту мистецтв призначається особа, що має повну вищу освіту за фахом "етномузикознавець" або "керівник фольклорного ансамблю", наукові публікації на музично-фольклористичну тематику та володіє навичками роботи на комп'ютері на рівні користувача (музичні редактори Wavelav або Adobe audition, Finale, Excel). Інші вимоги до завідувача лабораторії, його обов'язки та права визначаються відповідною посадовою інструкцією.

3.4. На період відсутності завідувача навчально-наукової лабораторії (відпустка, відрядження, хвороба тощо) його обов'язки у

встановленому порядку покладаються на старшого лаборанта кафедри музичного фольклору.

3.5. Навчально-наукова лабораторія фінансується за рахунок коштів Університету.

3.6. Навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору розташовується в приміщенні, яке виділяє їй Вчена рада Інституту мистецтв з числа приміщень, що належать цьому структурному підрозділу. Станом на сьогоднішній день – це аудиторія 001, що на території корпусу № 3 РДГУ, вул. М. Хвильового, 7.

4. Функції

У процесі здійснення діяльності навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору виконує такі функції:

4.1. Накопичує фонди а) фольклорних матеріалів (аудіо, відео та фото), зібраних у процесі експедиційної роботи викладачів та студентів кафедри, переводячи їх у цифровий вигляд; б) базової літератури етномузикознавчого роду; в) студентських випускних робіт (бакалаврських, дипломних та магістерських).

4.2. Забезпечує умови для проведення практичних занять та лабораторних робіт за курсами та спецкурсами навчального процесу напряму “музичне мистецтво”.

4.3. Надає можливість здобувачам вищої освіти оволодіти навичками дослідницької роботи та застосовувати набуті знання на практиці при вивченні базових народномузичних дисциплін, в ході підготовки курсових, кваліфікаційних та магістерських робіт та у наукових дослідженнях.

4.4. Проводить наукові дослідження у різних галузях народномузичного мистецтва, тематика яких затверджується кафедрою музичного фольклору.

4.5. Допомогає спеціалізації “музичний фольклор” проводити науково-практичні семінари, круглі столи, обговорення результатів дослідницьких проєктів, а також регулярні презентації фольклорних матеріалів.

4.6. Проводить етномузикознавчі дослідження на запит адміністрації Університету та надає відповідні рекомендації.

4.7. Обліковує заняття та дослідження, що проводяться в лабораторії.

4.8. Забезпечує обслуговування відвідувачів як кафедри музичного фольклору, так й інших спеціальностей університету, для яких народне музичне мистецтво тією чи іншою мірою може представляти науковий та пізнавальний інтерес.

4.9. Здійснює аналіз ефективності роботи лабораторії та складає встановлену звітність.

5. Права

Навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору має такі права:

5.1. Залучати у встановленому порядку фахівців та здобувачів вищої освіти Університету до проведення народознавчих (музично-фольклористичних) досліджень.

5.2. Брати участь в засіданнях та методологічних семінарах кафедри музичного фольклору.

5.3. Вносити питання, що стосуються роботи лабораторії, на засідання кафедри музичного фольклору та Вченої ради Інституту мистецтв.

5.4. Здійснювати зв'язок з іншими підрозділами Університету та іншими організаціями з питань діяльності лабораторії.

5.5. Конкретні права завідувача навчально-наукової лабораторії кафедри музичного фольклору встановлюються відповідними посадовими інструкціями.

6. Відповідальність

Навчально-наукова лабораторія кафедри музичного фольклору несе відповідальність за такі дії:

6.1. За невиконання або неналежне виконання завдань і функцій, покладених на підрозділ.

6.2. За недотримання вимог чинного законодавства та локальних нормативно-правових актів, що регламентують діяльність лабораторії.

З ДОСВІДУ РОБОТИ ЛАБОРАТОРІЇ

Інформація про лабораторію-музей музичної етнографії

Важливою ланкою і головною базою навчального процесу кафедри музичного фольклору є лабораторія-музей музичної етнографії, що функціонує як навчально-методичний кабінет для забезпечення росту творчого і наукового потенціалу викладачів та здобувачів вищої освіти кафедри. Лабораторія складається з 3-х основних підрозділів: фоноархіву, відеофонду та спеціалізованої етномузикологічної бібліотеки (приміщення лабораторії використовується для самостійної роботи студентів з транскрипції народної музики, слухання фонозаписів, описування науково-методичної літератури тощо). У фольклорній світлиці, поряд з предметами матеріальної культури поліщуків (музейними експонатами кафедри), щоденно використовуються у навчальному процесі технічні засоби навчання (комп'ютер, відео- та аудіомагнітофони, диктофони, телевізор тощо). Здобувачі вищої освіти ОС "бакалавр" під час навчально-творчої практики залучені до архівування та впорядкування матеріалів лабораторії, облаштування стендів, які мають дидактичне призначення для викладання фахових теоретичних дисциплін.

На базі лабораторії музичної етнографії з початку 2000-х років проводиться масштабна робота з реалізації комплексної наукової теми "Етномузична культура західної України". Її багатогранна діяльність передбачає підготовку дисертаційних досліджень. Викладачами та студентами кафедри щорічно проводяться фольклористичні експедиції у Рівненській, Волинській, Івано-Франківській, Хмельницькій, Львівській, Житомирській, Чернівецькій та інших областях, публікуються наукові статті, фольклорні збірники, транскрипції народномузичних творів, здійснюється редагування, музичне редагування, випускаються компакт-диски тощо. Систематично проводяться фольклорні презентації, на яких студенти та викладачі представляли матеріали фольклорних експедицій та здобутки у творчій роботі. Студентами денної та заочної форм навчання ведеться підготовка бакалаврських робіт, дипломних рефератів та магістерських робіт. Викладачами та студентами кафедри щороку транскрибуються велика кількість вокальних та інструментальних народних мелодій.

Одним із напрямів діяльності лабораторії-музею є поповнення аудіо-, відео-, графоматеріалів, фондів матеріальних цінностей лабораторії музичної етнографії для якісного забезпечення методичною літературою та наочністю навчального процесу, мистецьких заходів і творчих проєктів Інституту мистецтв та університету – як носія не тільки знань, а й духовної культури.

Фонди лабораторії складають:

- 1) аудіоархів (понад 14 000 народномузичних творів);
- 2) відеофонд (близько 80 год. відеозаписів фольклорних матеріалів);
- 3) студентські наукові роботи (609 одиниці);
- 4) фахова література (понад 600 одиниць);
- 5) експонати декоративно-ужиткового мистецтва, графоматеріали, традиційні народні музичні інструменти (понад близько 100 одиниць);
- 6) сучасне технічне обладнання й комп'ютерні технології (комп'ютер, магнітофони та диктофони тощо).

Постійні види робіт лабораторії:

- обслуговування відвідувачів;
- надання консультацій викладачам і здобувачам вищої освіти щодо експлуатації технічних засобів та користування фондами з метою здійснення науково-творчої роботи;
- поповнення фондів лабораторії та оформлення наочності;
- переведення аудіоматеріалів фольклорних експедицій у комп'ютерний формат звучання;
- оновлення існуючих фондів та переведення їх в електронний варіант;
- сприяння контактним науково-творчим процесам із київськими та львівськими установами.

Лабораторія-музей музичної етнографії Інституту мистецтв РДГУ як центр організації науково-творчої практики студентської молоді

Стаття із збірника "Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації": тези і матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до 35-річчя кафедри музичного фольклору РДГУ та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга / у порядку. Р. І. Дзвінка та Ю. П. Рибак. Рівне, 2014. С. 5-10.

Науково-пошукову роботу із збору фольклорних матеріалів в Інституті мистецтв РДГУ¹ розпочато з часу заснування кафедри музичного фольклору, яку створено 1979 року як кафедру народного хорового співу. З ініціативи завідувача кафедри В. М. Павлюка розпочинає активно працювати народнохорова секція студентського наукового товариства. Здійснюються фольклорні експедиції, матеріали яких викладачі та студенти оприлюднюють у наукових конференціях та методичних семінарах, представляють у концертних програмах². Так було започатковано роботу з збору, опрацювання та архівування фольклорних матеріалів.

Як навчальний кабінет лабораторія функціонує з 1979 року. Однак з 1997 року її діяльність набула якісно нового професійного рівня, перейнявши досвід роботи науково-дослідних лабораторій музичної етнології Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка та етномузикології Національної музичної академії ім. П. Чайковського. Це було пов'язано із утвердженням нової концепції діяльності кафедри та орієнтацією на підготовку фахівців-фольклористів³. З 1997 року на кафедрі за сумісництвом працює професор Б. Луканюк, який надав велику методичну допомогу колективу кафедри в розробці навчальних планів, програм та концепції діяльності лабораторії. У 1998 році розпочинає працювати випускник Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка Ю. Рибак, який за сумісництвом і на громадських засадах очолює роботу лабораторії-музею музичної етнографії (далі ЛМЕ).

¹ До 1999 – Рівненський державний інститут культури

² Кафедрі музичного фольклору – 30 років: нарис з історії (1979-2009 рр.) / 2-ге вид., розшир. та доп. – Рівне, 2009. – 148 с.

³ До 1997 р. на кафедрі проводилася підготовка керівників народного хору, що описано у нарисі з історії "Кафедрі музичного фольклору – 30 років".

Із 2002 року розмістившись у приміщенні фольклорної світлиці лабораторії Поліссязнавства Інституту мистецтв РДГУ лабораторія-музей музичної етнографії кафедри музичного фольклору функціонує як навчально-методичний кабінет для забезпечення росту творчого і наукового потенціалу майбутніх фахівців, підвищення ефективності навчального процесу та активізації самостійної роботи студентів.

Поряд з предметами матеріальної культури поліщуків (музейними експонатами кафедри) у навчальному процесі використовуються технічні засоби навчання (комп'ютер, відео- та аудіомагнітофони, диктофони, телевізор тощо), бібліотека спеціалізованої літератури, аудіотека та відеофонд.

Лабораторія музичної етнографії має достатню систему фондів, у яких задепоновано кілька десятків тисяч одиниць народномузичної інформації. Робота лабораторії спрямована на поглиблене вивчення народної музики (вокального та інструментального напрямів) та на вдосконалення практики транскрибування зразків народної музики. Інформаційною базою забезпечення професійно-орієнтованих дисциплін кафедри є фоноархів, який налічує близько 30 тисяч народномузичних творів, а також відеоархів – 31 відеокасети та близько 35 компакт-дисків. Поетапно здійснюється процес оцифрування фондів лабораторії.

Бібліотека етномузикознавчої та навчально-методичної літератури складає понад 250 одиниць джерел. Значне місце у забезпеченні навчально-виховного процесу відіграє науково-методична література, видана викладачами кафедри, яка зберігається в лабораторії музичної етнографії. Так, за останні п'ять років видано понад 200 наукових статей, монографії, навчальні посібники, фонографічні збірки, методичні розробки. Опубліковані педагогами наукові праці послужили вагомим внеском у розвиток українського етномузикознавства.

На базі лабораторії студенти проходять навчально-творчу практику під час якої залучені до архівування й упорядкування фольклорних матеріалів та створення належних умов для їх збереження. Під керівництвом викладача вирішують творчі завдання, оволодівають навичками роботи у лабораторії з технічними засобами навчання, облаштовують стенди, які мають дидактичне призначення для викладання фахових дисциплін.

На початку організації навчально-творчої практики, яка передбачена згідно з навчальним планом на 3 курсі, важливим є складання індивідуального плану роботи, що відобразатиме поточну діяльність студента і сприятиме якісному проходженню практики. Практиканти опрацьовують фонди аудіо- та відеоматеріалів, знайомляться з бібліотекою спеціалізованої літератури та науково-творчим доробком викладачів та студентів.

За час проходження практики студенти отримують первинний досвід документування фольклорних матеріалів, систематизацій їх на науковому рівні. Крім того, у практикантів виховуються риси самоорганізації та дисципліни в архівній діяльності. Кожен студент несе морально-етичну відповідальність за якість виконуваної роботи з усвідомленням її навчально-освітньої та наукової ваги.

Основні види роботи полягають у ознайомленні зі структурою лабораторії-музею, основними фондами та матеріальним забезпеченням, вивченні механізмів формування архіву, графоопрацюванні та архівуванні фольклорних матеріалів.

Навчально-творча практика тісно взаємозв'язана з низкою професійно-орієнтованих дисциплін навчального процесу: український музичний фольклор (орієнтація в теорії фольклору, структуризація матеріалів за жанрово-типологічними ознаками), музично-етнографічна транскрипція (архівне опрацювання народно-вокальних та інструментальних творів), методика науково-дослідної роботи (складання бібліографічного опису та підготування наукових матеріалів до публікацій), народознавство (наочне оформлення лабораторії-музею) тощо.

Вагомим доробком кафедри вважається фонд студентських робіт лабораторії музичної етнографії. В останні 5 років студентські роботи виконуються та зберігаються в електронному форматі. Станом на 31 грудня 2013 року фонд нараховує: 438 дипломних рефератів та бакалаврських робіт підготовлених зазвичай на матеріалі зібраному в рідній місцевості – Західній Україні, а також Вінницькій, Черкаській, Дніпропетровській областях та на Підляшші (Польща).

У науковому збірнику Львівської державної музичної академії "Етномузика", випуск 3 за 2007 рік опублікована стаття Н. Боярської "Студентські роботи на кафедрі музичного фольклору Рівненського

державного гуманітарного університету (за період 1997-2007 рр.)". Автор зазначає "Не викликає сумніву, що дебютні студентські науково-творчі розробки стануть у пригоді не лише пересічним поціновувачам народної музики, а й дослідникам професіоналам, котрі зможуть використати ці матеріали у своїй роботі"¹. Також вміщено перелік курсових, бакалаврських, дипломних робіт та дипломних рефератів за вказаний період з наскрізною нумерацією та запропоновано їх жанрову класифікацію та перелік за адміністративно-територіальним поділом.

¹ Етномузіка. – Число 8: зб. статей та матеріалів Львів, 2007. – С. 170.

Поглиблене засвоєння професійних знань, умінь та навичок відбувається під час фольклорних експедицій та має за мету поєднання вузівської аудиторної форми навчання з позааудиторною – у середовищі носіїв традиційної культури. Діяльність лабораторії музичної етнографії забезпечує та координує процес систематичної збирацької роботи та щотижневих презентацій фольклорних матеріалів, наукових та творчих здобутків студентів і викладачів. До цієї роботи студенти залучаються з 1 курсу під керівництвом викладача. Науково-пошукова робота молодих дослідників має належне методичне забезпечення та зазвичай проводиться у рідній місцевості. Презентації фольклорних матеріалів, що проходять згідно графіку, який затверджується на початку навчального семестру, активізують музично-фольклористичну діяльність студентів та дозволяють їм двічі на рік представити власні експедиційні матеріали.

Численні фольклористичні експедиції проводяться у селах західного регіону України. Так, протягом навчання студенти накопичують фольклорні матеріали у власних експедиціях, опрацьовують їх у навчальному процесі на різних рівнях та в результаті частково, але довершено представляють у формі курсових робіт та дипломних рефератів, а кращі студенти пишуть дипломні роботи та продовжують навчання в магістратурі, яка функціонує при кафедрі з 2012 року. Кращі студенти беруть активну участь у конференціях різного рівня, на основі власної збирацької науково-дослідницької роботи публікують матеріали та видають фольклорні збірники. За останні 15 років студентами кафедри підготовлено 12 дипломних та 7 – магістерських робіт, опубліковано 6 фольклорних збірників. Така цілеспрямована організація навчальної діяльності студентів

забезпечила місце наукової роботи на кафедрі невід'ємної складової навчального процесу.

Упродовж тривалого часу на кафедрі ведеться масштабна робота над комплексною науковою темою "Етномузична культура Західної України", яка у 2010 році закоординована в УкрІНТІ, що дозволяє проводити роботу на рівні загальнонаціонального реєстру та відповідно координувати наукові студії кафедри з провідними навчальними закладами та науковими установами України. У 2008-2010 роках при ЛМЕ колективом викладачів та студентів кафедри реалізовано науковий проект за державним фінансуванням „Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся”. За програмою проекту затвердженого Міністерством освіти і науки України проведено масштабну науково-пошукову роботу на Рівненському Поліссі.

Матеріали експедицій опрацьовуються в ЛМЕ згідно встановлених вимог¹ і широко використовуються у навчальному процесі та концертно-виконавській діяльності фольклорних ансамблів й окремих виконавців кафедри. Усі студенти кафедри є учасниками навчально-творчих колективів в яких відбувається реконструкція записаних народномузичних творів, готують бакалаврські роботи. Разом з тим, студенти постійно беруть участь у мистецьких фестивалях й конкурсах, оглядах народної творчості, звітних концертах, проводять народні свята, здійснюють фондові записи у студії звукозапису "Камертон". На кафедрі доброю традицією стало проведення творчих вечорів студентів, випуск компакт-дисків та запис музичних фільмів на Рівненському телебаченні. Це дозволяє активізувати їх професійну діяльність і створює умови для поглибленого освоєння традиційної манери виконавства, самореалізації майбутніх фахівців як носіїв і популяризаторів української народної пісні та інструментальної музики свого регіону.

Аналізуючи педагогічні підходи щодо вивчення народної музики у навчальних закладах України, сьогодні ми вирішуємо важливі завдання стандартизації структури і змісту освіти дослідників та виконавців традиційної народної музики на кафедрі музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ. Комплексний підхід у системі професійної підготовки в умовах мистецького ВНЗ передбачає єдність і взаємозв'язок навчальної,

¹ Див. Люканюк Б. Пам'ятка студента-практиканта. – Рівне: РДГУ, 2001. – С. 20-21.

позанавчальної та самостійної діяльності, що забезпечують послідовність, цілісність й професійну спрямованість процесу формування досвіду професійної діяльності майбутніх фахівців у галузі традиційної народномузичної культури.

У зв'язку з відкриттям магістратури та оптимізацією навчального процесу за кредитно-трансферною системою, одним з важливих завдань для колективу кафедри є розробка методичних рекомендацій та дидактичних матеріалів у паперовому та електронному варіантах з усіх навчальних дисциплін. Разом з тим, творчою групою викладачів та студентів кафедри ведеться поетапна робота із опрацювання та упорядкування архівних матеріалів та створення електронного Каталогу фондів ЛМЕ. Організація та проведення роботи лабораторії-музею на громадських засадах гальмує в часі виконання окреслених напрямів діяльності.

Лабораторія-музей музичної етнографії стала осередком навчальної, виховної, науково-дослідної та архівної роботи. Її діяльність спрямовується на оптимізацію навчального процесу та активізацію самостійної науково-творчої роботи студентів денної та заочної форм навчання. Головними її завданнями є: фіксація та документування зразків традиційної народної музики, їх опрацювання й аналіз з метою вивчення і широкого використання в навчальному процесі та з науковими цілями¹. Досвід роботи лабораторії описаний у наукових збірниках України та близького зарубіжжя.

¹ Положення про лабораторію-музей музичної етнографії кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв затвердженого Вченою радою РДГУ у 2012 році.

Передмова до видання

“Каталог студентських робіт лабораторії музичної етнографії”

Каталог студентських дипломних рефератів та робіт призначений студентам ОС “бакалавр” та “магістр” кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ в організації самостійної роботи в умовах кредитно-трансферної системи з фахових навчальних дисциплін “Музична фольклористика”, “Фольклорне виконавство” та переддипломної практики здобувачів вищої освіти ОС “магістр”.

Фонд студентських дипломних робіт нараховує 593 одиниці (станом на 31 грудня 2020 р.). Це курсові/бакалаврські, дипломні реферати, дипломні роботи окр “спеціаліст” та на здобуття освітнього ступеня “магістр”, що виконувались згідно з навчальними планами. Об’єктом розгляду в студентських роботах є традиційна вокальна та інструментальна музика українців. У дебютних студентських науково-творчих студіях здійснено опис народномузичної творчості певного етнічного середовища, досліджено окремі пісенні жанри та представлено портрети кращих народних виконавців. Більшість студентських досліджень присвячена вивченню народнопісенного виконавства, значно менша кількість – традиційній інструментальній культурі (скрипкова, сопілкова та ансамблева музика). Також міститься етнографічна інформація зібрана молодими дослідниками у рідній місцевості, яка переважно охоплює Західний регіон України. Основна частина студентських праць доповнюється нотними транскрипціями народномузичних творів та сценаріями обрядодій підготовлених студентами та реконструйованих фольклорними ансамблями кафедри під час складання державних іспитів зі спеціальності упродовж 1997-2020 років.

Більшість студентських досліджень відповідають усім вимогам оформлення науково-етнографічних матеріалів. Заслужують на увагу дипломні проекти у вигляді збірників народних пісень, які видавалися студентами-випускниками – 7 одиниць (№№ 46, 176, 224, 252, 394, 469, 474 за хронологічним покажчиком). Каталог студентських робіт подається у двох варіантах: хронологічному та жанровому і доповнюється географічним покажчиком, що полегшить орієнтацію у матеріалі.

Для студентів, магістрантів, аспірантів, викладачів педагогічних та мистецьких навчальних закладів, вчителів музики, організаторів позакласної роботи, керівників фольклорних ансамблів, широкого кола фахівців-фольклористів та шанувальників народної музики.

ЗВІТ

про виконання наукового проекту за держбюджетною тематикою “Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся” на кафедрі музичного фольклору (1.01 – 1.07. 2010)

У 2010 році колективом викладачів кафедри проводилася робота щодо реалізації 2 та 3 етапів наукового проекту за держбюджетною тематикою „Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся”. У навчальному процесі кафедри музичного фольклору, під час викладання фахових дисциплін залучено понад 25 % зафіксованих фольклорних матеріалів. Також під час проведення форм контролю (іспити, заліки) виконувалась певна частина записаних музичних творів, а кращі з творів увійшли до концертних програм солістів-виконавців та навчально-творчих колективів кафедри.

Транскрибовано понад 300 народномузичних творів пісенного та інструментального фольклору. До публікації викладачами Л. Д. Гапон, О. М. Юзюк, Ю. П. Рибак, В. С. Ярмолою, Я. І. Куришко підготовлено власні транскрипції народномузичних матеріалів.

До роботи за програмою проекту залучено 6 викладачів (доценти Р. І. Дзвінка, Ю. П. Рибак, Л. Д. Гапон, ст. викладач О. М. Юзюк, викладачі Ю. В. Ковальчук, Я. І. Куришко) та 4 студенти денної (Уляна та Олена Балан – 3 курс, Олександр Рибалко, Світлана Юзюк – 4 курс) та заочної (Ольга Ховайло – 5 курс) форм навчання. Записано понад 600 народномузичних твори пісенного та інструментального фольклору та інформація про випікання короваю та хід весільної обрядодії.

Матеріали науково-пошукової роботи частково використані в дисертаційних дослідження викладачами кафедри: В. С. Ярмолою “Скрипкова традиція Волинсько-Рівненського Полісся: Середовище – інструмент – виконавець – репертуар”, Я. І. Куришко “Формування співака в умовах поліської фольклорної традиції”.

У рамках реалізації наукового проекту опубліковано:

- 1) Гапон Л. Волиняни – 15: Навчально-репертуарний збірник. – Рівне, 2010. – 120 с.
- 2) Юзюк О., Юзюк С. Пісні з голосу Степаниди Бровченко: Репертуарний збірник. – Рівне, 2010. – 80 с.
- 3) Співають Олена та Уляна Балан: CD. – Рівне: Камертон, 2010. – 22 треки.
- 4) З пісенної скарбниці Олени та Уляни Балан: Відеофільм. – Рівне: РОДТРК, 2010.

5) Рибак Ю. Пісенна творчість [рубрика] // Етнокультура Рівненського Полісся / Упор. В. П. Ковальчук. – Рівне: ПП ДМ, 2009. – С. 281-334.

Проведено науково-практичну конференцію до 130-річчя з Дня народження К. В. Квітки, у роботі якої залучено 45 учасників (викладачів та студентів). До кінця 2010 р. планується видання тез та матеріалів конференції, обсягом 6 д.а. Крім того, підготовлено до видання ювілейний компакт-диск та збірник фестивалю-конкурсу “З народного джерела”.

Проведено науково-методичний семінар на тему “Трійця у с. Сварицевичі” (доцент Ю. П. Рибак, 26.05), а також 5 презентацій фольклорних матеріалів учасників наукового проекту (доцент Л. Д. Гапон, студенти: Г. Комар, С. Юзюк, О. та У. Балан, О. Рибалко).

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Боярська Н. Студентські роботи на кафедрі музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету (за період 1997-2007 рр.) // Етномузіка. Львів, 2007. Число 3: збірка статей та матеріалів на честь 60-річчя Богдана Луканюка / упорядник Юрій Рибак. С. 169–186. Наукові збірки ЛДМА ім. М. В. Лисенка; вип. 15.
2. Дзвінка Р. Лабораторія-музей музичної етнографії Інституту мистецтв РДГУ як центр організації науково-творчої практики студентської молоді // Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації: тези і матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до 35-річчя кафедри музичного фольклору РДГУ та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга / упоряд. Р. І. Дзвінка та Ю. П. Рибак. Рівне, 2014. С. 5-10.
3. Дзвінка Р. Каталог студентських робіт лабораторії музичної етнографії: довідкове видання на допомогу виконання завдань СРС в умовах КТС. Рівне: РІД, 2021. 88 с.
4. Динаміка фольклорного виконавства: матеріали науково-практичної конференції до 30-річчя кафедри музичного фольклору / ред. колегія Р. І. Дзвінка, Н. О. Супрун-Яремко, Б. І. Яремко, Ю. П. Рибак. Рівне, 2009. 119 с.
5. Етномузіка. Львів, 2012. Число 8: збірка статей та матеріалів на пошану Михайла Мишанича з нагоди його 70-річчя / упорядник Юрій Рибак. 184 с. Наукові збірки ЛНМА ім. М. В. Лисенка; вип. 28.
6. Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся / упорядник Роман Дзвінка. Рівне: РІД, 2023. 190 с.
7. Кафедрі музичного фольклору – 25 років: нарис з історії (1979–2003 рр.) / упор. Р. І. Дзвінка. Рівне, 2004. 62 с.
8. Кафедрі музичного фольклору 30 років: нарис з історії (1979–2009 рр.) / упор. Р. І. Дзвінка. 2-ге вид., розшир. та доп. Рівне, 2009. 148 с.
9. Кафедрі музичного фольклору Рівненського державного гуманітарного університету – 40 років: нарис з історії (1979–2019 рр.) / упор. Б. Й. Столярчук, Р. І. Дзвінка. 3-тє вид., розшир. та доп. Рівне: Видавець О. Зень, 2020. 312 с.
10. Народна музика Волині та Полісся: проблеми дослідження і популяризації: тези і матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції до 35-річчя кафедри музичного фольклору РДГУ та 200-річчя з дня народження Оскара Кольберга / упоряд. Р. І. Дзвінка та Ю. П. Рибак. Рівне, 2014. 208 с.

11. Народна музика північної Рокитнівщини / упор. Ю. П. Рибак, Л. Д. Гапон. Львів: Сполом, 2002. 108 с.
12. Науково-практична конференція до 125-річчя з дня народження К. В. Квітки: тези доповідей / редакційна колегія Р. І. Дзвінка та ін. Рівне, 2005. 54 с.
13. Порадник для вступників на кафедру музичного фольклору: навчально-методичний посібник / укладачі Р. І. Дзвінка, Ю. П. Рибак, Л. Д. Гапон. Рівне, 2015. 32 с.
14. Проблеми фольклорного виконавства Волині і Полісся: зб. тез і статей / редактор Ю. Рибак. Рівне, 2016. 55 С.
15. Релікти народномузичної спадщини Полісся: науково-практична конференція до 130-річчя з дня народження К. В. Квітки: тези доповідей / ред.-кол. Р. І. Дзвінка, Н. О. Супрун-Яремко, Б. І. Яремко, Ю. П. Рибак. Рівне, 2010. 80 с.

ЗМІСТ

Передмова	3
Положення про навчально-наукову лабораторію-музей музичної етнографії кафедри музичного фольклору	5
З досвіду роботи лабораторії	9
Інформація про лабораторію-музей музичної етнографії	9
Лабораторія-музей музичної етнографії Інституту мистецтв РДГУ як центр організації науково-творчої практики студентської молоді	11
Передмова до видання "Каталог студентських робіт лабораторії музичної етнографії"	17
Звіт про виконання наукового проекту за держбюджетною тематикою „Збереження реліктів народномузичної спадщини Полісся” на кафедрі музичного фольклору (1.01 – 1.07. 2010)	18
Рекомендовані джерела	20

Кафедра музичного фольклору Інституту мистецтв РДГУ

Довідкове видання

Навчально-наукова лабораторія-музей
музичної етнографії

Упорядник Роман Дзвінка

Комп'ютерний набір та верстка – Роман Дзвінка

Підписано до друку 1.12.2023 р. Обсяг 1 друк. арк. Наклад 50 прим.
Віддруковано засобами оперативної поліграфії
Романа Івановича Дзвінки – РІД
33001, м. Рівне, вул. Руська 27/27

Для заміток